

Аліна ДИШЛОВА

ад'юнкта кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-9755-439X>

ДОКУМЕНТИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФАКТИ НЕЗАКОННОГО НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗЕМЛЮ ДЕРЖАВНОЇ АБО КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Встановлення обставин кримінального правопорушення за фактами незаконного набуття права на землю державної або комунальної власності не здійснюється без вивчення відповідних документів.

Документом, згідно із ст. 99 КПК України, є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження [1].

Документ входить до процесуальних джерел доказів та є речовим доказом, якщо містить ознаки, передбачені ч. 1 ст. 99 КПК України. Їх перелік у кожному випадку може відрізнитись й зумовлюватись відповідними фактами, сукупністю вчинених кримінальних правопорушень, спрямованістю зусиль учасників тощо. Водночас документи є джерелами даних про механізм вчинення відповідних фактів, кількість учасників, їх ролі у протиправних діях тощо.

Треба зазначити, що, наприклад, діяння за самовільне зайняття земельної ділянки, що кваліфікуються за ст. 197-1 КК України, характеризується фізичним захопленням чужого майна, володіння яким не набуває ознак правомірності [2]. Водночас розглядувані нами факти незаконного набуття права на землю державної чи комунальної власності відбуваються в юридичній площині з документальним оформленням законних підстав володіння, користування й розпорядження вказаним майном. Тож лише наявність певної сукупності документально підтверджених фактів визначатимуть можливість надання юридичної оцінки діям відповідних осіб, зокрема й посадовців, уповноважених ухвалювати владно-розпорядчі рішення.

Підтвердження чи спростування фактів незаконного набуття права на землю державної або комунальної власності визначає необхідність вилучення відповідної сукупності документів. Це зумовлює потребу належної підготовки уповноваженої особи до здійснення відповідної діяльності, з одного боку, визначення послідовності дій, мінімізації можливості передчасного інформування сторони захисту про заплановані дії, збереження отриманих документів від несанкціонованого доступу до них тощо – з іншого.

Отже, дії уповноважених осіб до виявлення й вилучення необхідних документів зумовлюють потребу розуміння:

- значення кожного з них як окремо, так і в сукупності;
- наявності обов'язкових відомостей, що повинні бути у кожному документі певного виду;
- уповноважених органів/суб'єктів їх оформлювати тощо, що надає документу юридичної сили, з одного боку, та доказовості – з іншого.

Наведений перелік не є вичерпним, проте демонструє необхідність володіння належним рівнем поінформованості уповноваженою особою щодо документів, з якими вона може стикатись під час пізнання обставин незаконного набуття права на землю державної чи комунальної власності.

Відповідно, упущення з розгляду уповноваженою особою якогось документа ускладнить/унеможливить формування цілісної картини вчиненого протиправного діяння, його учасників з наданням їх діям правової оцінки й судової перспективи кримінального провадження.

Варто зазначити, що вагома у встановленні обставин розглядуваних кримінальних

правопорушень інформація може бути надана:

- сільськими/міськими радами / об'єднаними територіальними громадами (ОТГ);
- фізичними особами-підприємцями (ФОП), приватними підприємствами (ПП), товариствами з обмеженою відповідальністю (ТОВ), державними підприємствами (ДП);
- управліннями Держгеокадастру;
- Державним реєстратором;
- Фондом державного майна України тощо.

Треба наголосити, що вказаний перелік місць зберігання відомостей не є вичерпним і залежно від обставин вчинення незаконного набуття права на землю державної або комунальної власності може розширюватись, змінюватись. Водночас зазначені місця можуть бути основою у формуванні розуміння уповноваженими особами механізму вчинення розглядуваних нами фактів у пошуку криміналістично-вагомої інформації.

Отже, зазначене дозволяє наголосити на важливості не тільки відомостей про обставини вчинених незаконних заволодінь правом на землю державної або комунальної власності, а й місць її зберігання. Це, з одного боку, мінімізуватиме можливість підробки, приховування, знищення не зацікавленими у розслідуванні особами та витрати часу на її отримання, обробку й використання уповноваженими особами – з іншого.

Все наведене є передумовою отримання уповноваженими особами необхідної й достатньої кількості відомостей з документів за фактами незаконного набуття права на землю державної або комунальної власності в реалізації завдань Кримінального процесуального законодавства України.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». Харків : Одісsey, 2012. 360 с.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Єлизавета ДРИГА

здобувач кафедри криміналістики,
детективної та оперативно-розшукової
діяльності Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

«ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ» ЯК КАТЕГОРІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ

Розслідування злочинів являє собою високоорганізовану діяльність з вирішення ряду складних завдань, спрямованих на встановлення усіх обставин злочинної події, формування міцної доказової бази задля притягнення винної особи до кримінальної відповідальності, а також виявлення причин та умов, що сприяють певному виду злочинної діяльності.

Проаналізувавши наявні у криміналістичній літературі підходи до визначення даної категорії, Д.О. Карабанов дійшов висновку, що тактична операція зазвичай розглядається як засіб вирішення складних завдань досудового провадження [1, с. 204]. Необхідно зазначити, що до проблематики дослідження сутності, змісту, структури тактичної операції та її місця у системі положень криміналістичної науки зверталися різні вчені-криміналісти, зокрема Л.І. Аркуша, В.Д. Берназ, А.Ф. Волобуєв, Ю.О. Гресь, В.А. Журавель, А.В. Іщенко, В.О. Коновалова, В.К. Лисиченко, Г.А. Матусовський, Р.Л. Степанюк, М.А. Погорецький, О.В. Пчеліна, В.В. Тіщенко, В.М. Шевчук, В.Ю. Шепітько та деякі інші. Науковий інтерес до даної криміналістичної категорії обумовлений практичною значущістю розробки тактичних операцій як складової окремої криміналістичної методики розслідування певного виду чи групи злочинів або специфічного прояву злочинної діяльності (вчинення кримінальних правопорушень у певних умовах, специфічних злочинцем чи у певний спосіб, тощо).

Окрім того, цікавим питанням є визначення місця тактичної операції у системі положень криміналістичної науки в силу того, що традиційно загальні її положення розглядаються в рамках розділу криміналістичної тактики, але конкретного оформлення та наповнення дана категорія набуває саме в рамках розділу криміналістичної методики при